

Олена ДЕНИСЕВИЧ, канд. філол. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0002-5419-5953

e-mail: o.denysevych@gmail.com

РЕМБРАНДТ ВАН РЕЙН У ХУДОЖНІЙ КАРТИНІ СВІТУ Т. ШЕВЧЕНКА

Вступ. У цьому дослідженні простежимо вплив голландського художника Рембрандта ван Рейна на формування художньої картини світу Т. Шевченка.

Методи. Завдяки порівняльно-історичному методу знайдено підтвердження в епістолярній спадщині та замальовках про вплив голландського художника на формування художнього смаку Шевченка та запозичення певних художніх прийомів.

Результати. Під час навчання в Академії мистецтв Т. Шевченко інтуїтивно обирає собі вчителя – Рембрандта ван Рейна. У нього він наслідує передачу світла і тіні, вибирає схожі сюжети, а найбільше вчиться у голландського художника мистецтва створення офортів. Ми знаходимо подібність у ескізах дерев та будинків, намальованих обома художниками, де будинок є продовженням природного простору.

Висновки. У цьому дослідженні на прикладі епістолярної та образотворчої спадщини Т. Шевченка та малюнків і офортів Рембрандта виявлено спільні риси в художній картині світу обох творців, що виявляються у концептуальній схожості замальовок, автопортретів, сюжетів тощо. Дослідження показує важливість голландського художника у становленні Шевченка як художника та поета, виявляє значимість образотворчого мистецтва, яке стало для Шевченка провідником у світ літератури. Т. Шевченко переносить відомі йому методи художнього мистецтва в літературу, вводить в українське образотворче мистецтво нові соціальні теми, подібно до Рембрандта. Образотворче мистецтво підготувало народного поета до майстерного володіння словом і вираження своїх переживань та думок словесними засобами. Шевченко захоплювався Рембрандтом із часів навчання в Академії, використовував його творчі прийоми і вправлявся у гравєрстві за його офортами. Цей вплив поширюється і на його подальшу літературну творчість. Поезія Шевченка

характеризується рембрантівським звучанням. Рембрандта і Шевченка об'єднує також повага до простих людей, на яких нетипово для свого часу художники звертають увагу і зображують у своїх творах. Існує також спільність в автопортретах, які художники створюють на різних етапах свого життя.

Ключові слова: *художня картина світу, екфразис, взаємодія мистецтв, література, живопис.*

Вступ

Шевченко використовує дві мови: вербальну і невербальну, щоб ясніше говорити з українською душею. Делікатно вибирає засоби, які допомагають йому передати свої переживання, почуття та думки. А також тим самим показати, як він бачить світ, себе в ньому і свій народ, своє місце і місію в світі. Саме мистецтво живопису допомагає йому зрозуміти і відкрити дар слова. Шевченко, досягнувши високої майстерності в живописі, все ж починає писати поезії. Мистецтво народило в ньому поета. Завдяки літературі він зміг більше промовляти. Можливо, тому, що зображення в той час було важче поширювати, ніж вірші? У цій розвідці розглянемо, який вплив мала творчість Рембрандта ван Рейна на Т. Шевченка.

У постаті Т. Шевченка маємо унікальний випадок переплетення двох мистецтв – живопису та літератури, в яких митець досяг найвищих вершин. Під час навчання в Академії мистецтв Шевченкові були доступні до споглядання найвидатніші твори живопису світового значення. Шевченко вбирає в себе цю красу, щоб потім творити самому. Образотворче мистецтво формує "око" поета та уважність до деталей навколишнього світу. З усіх європейських шкіл живопису Шевченкові найближчою стала голландська з її головним представником – Рембрандтом. Рембрандт мав беззаперечний вплив на творчість Шевченка найперше мистецьку, а потім і літературну. Цей факт пояснює картинність поезії Шевченка-генія. Поетичний геній митця допомагав перекодувати візуальні образи у словесні (Тарасова, 2009, с. 182).

Мета – простежити зв'язок між образотворчою освітою Т. Шевченка, талантом художника та подальшою літературною творчістю, зокрема проаналізувати, як формувався його естетичний смак і яку роль для Шевченка відіграв голландський художник XVII ст. Рембрандт ван Рейн. Для реалізації цієї мети нам послужить епістолярна спадщина Шевченка, в якій згадуються твори голландця, графічні замальовки Рембрандта та Шевченка.

Огляд літератури. Образотворча спадщина Т. Шевченка стала предметом зацікавлення В. Яременка, В. Терещенка, Л. Руденко, А. Литвин, В. Мельниченка, Д. Клочко, В. Касьян та ін. Живописне начало в літературній творчості українського генія вивчають Л. Генералюк, М. Тарасова та ін. Дослідники творчості Шевченка одноставно стверджують, що найбільший вплив на нього як митця мала саме голландська школа живопису. Особливим взірцем творчої майстерності для Шевченка був Рембрандт ван Рейн; його офортна манера, передача світлотіні, імпонували Шевченкові. В. Касьян пояснює, що Шевченко звернувся передусім до творчості цього великого голландського художника XVII ст., щоб опанувати його "офортну манеру і техніку" (Касьян, 1977, с. 74). Як зауважує українська видатна мистецтвознавиця Д. Клочко, Шевченко несподівано обирає для себе Рембрандта, починає вчитися у нього. Що цікаво, за часів Шевченка Рембрандта вважали всього одним із художників XVII ст. Його значення оцінили лише у XX столітті. Тарас Шевченко підмітив у його графічних прийомах щось таке, що він почав копіювати і засвоювати самотужки, паралельно навчанню в Академії (Клочко, 2023). Це ще раз засвідчує феномен Шевченка та його особливий талант.

У цьому дослідженні використано історичний, порівняльний та описовий **методи** дослідження.

Результати

Уперше Шевченко згадує прізвище голландського живописця Рембрандта Гарменса ван Рейна в листі до В. М. Репніної з Орської фортеці. Митець написав цей лист упродовж 25–29 лютого 1848 р. Він пише: *"Теперь самое тихое и удобное время – одиннадцатый час ночи. Всё спит, казармы освещены одной свечкой, около которой только я один сижу"*

и кончаю нескладное письмо моё, — не правда ли, картина во вкусе Рембрандта?".

Шевченко починає ґрунтовно вивчати твори Рембрандта, збирає і копіює його гравюри: *"Смерть Марії"*, *"Священник"*, *"Читець"*, *"Поляк із шаблею і палицею"*. Копіював офорти митця, щоб виробити в собі таку саму віртуозність лінії, невимушеність передачі світла і тіні. Особливу увагу Шевченка привернула написана олійними фарбами картина Рембрандта *"Притча про робітників на винограднику"*. Український художник вирішує виконати офорт за твором великого голландця. Скопіювавши картину, за власним рисунком гравірує зображення на дошці. Офорт *"Притча про робітників на винограднику"* вийшов з-під різця гравера надзвичайно досконалим і став справжнім тріумфальним шедевром художника.

Походження світла у Рембрандта. Особливим чином Шевченка захоплювало походження світла на картинах Рембрандта. Український художник трактував "рембрандтівські ефекти світла як штучне освітлення свічкою, що в деяких випадках цілком імовірно". В. Мельниченко досліджує цю ймовірність і вважає, що в таких картинах, як *"Данай"* (1636 р.) чи в *"Поверненні блудного сина"* (1668–1669 pp.), джерелом божественно-золотистого кольору, звичайно, не може бути свічка. У такому розумінні світла Шевченком у картинах голландського майстра бачимо його особливе трактування творів майстра, і саме такого освітлення прагнув досягнути на своїх полотнах Шевченко. Хоч би як там було, в усіх випадках вербального звернення до дивовижного світла в полотнах Рембрандта, гармонії в них світлотіні Т. Шевченко повторював варіацію зі свічкою (Мельниченко, 2019).

Читаємо у повісті *"Прогулка с удовольствием и не без морали"* (1855–1856 pp.): *"Вошёл я в свою комнату и остановился у двери, чтобы полюбоваться настоящей Рембрандтовой картиной. Трохим мой, положив крестообразно руки на раскрытую огромную книгу, а на руки голову, спал себе сном невозмутимым, едва-едва освещённый нагоревшей свечою, а окружающие его предметы почти исчезали в прозрачном мраке; чудное*

сочетание света и тени разливалось по всей картине". В повісті "Капитанша" (1855 р.): "Здесь прилично было бы нарисовать... юную красавицу, при свече читающую книгу, во вкусе фламандского мастера Рембрандта".

Подібність сюжетних замальовок Шевченка та Рембрандта. На подібність сюжетів замальовок, виконаних олівцем, Рембрандта та Шевченка вказує мистецтвознавиця Діана Ключко (Ключко, 2020). Сюжети малюнків Шевченка, мають неймовірну подібність з ескізами Рембрандта. Під час навчання в Петербурзькій академії мистецтв Тарас Шевченко вивчав роботи митця в Ермітажі. Немає явних документальних підтверджень, що саме міг бачити і змальовувати Тарас Шевченко, однак вплив голландського художника досить помітний. Про захоплення поета Рембрандтом дізнаємось також із його епістолярної спадщини. Певну схожість можна простежити саме в малюнках із зображенням сільських пейзажів, де головне місце займає 'хата', 'дерева' та 'постать людини'. Це – замальовки "*Хата батьків у Кирилівці*" 1843 р., "*Вдовина хата на Україні*" 1843 р., "*Хата над водою*" 1845 р., "*Селянське подвір'я*" 1845 р., "*Сільський вид на Україні*" 1845 р. та ін. Хата часто зображується як самотнє і віддалене житло, як й у Рембрандта.

У рембрандтівському "*Пейзажі з рисувальником*" (1640 р.) Шевченко наслідує у художника певну систему – людина та житло. Причому помітним є те, що житло у Шевченка, як й у Рембрандта, не має чітких геометричних ліній, а більше перебуває в розваленому стані. Тут дім ніби виступає продовженням природного простору людини (Ключко, 2020).

Шевченкові дерева мають схожу з Рембрандтом крону, із дерев завжди стирчать сухі гілки (Ключко, 2020). Цікаво, що малюнки з такими рембрандтівськими темами Шевченко створює після закінчення Академії у 1843 році, що є свідченням того, що він не міг точно скопіювати, а малював з пам'яті. Свої малюнки він виношував, додаючи певних своїх смислів.

Для рисунків такого плану характерний контраст між убогими домівками і чарівною красою природи. Такий контраст зустрічається і в поетичних творах. Т. Шевченко рідко малював "чисті" пейзажі. Здебільшого він їх оживляє постатями людей. У Шевченковому змалюванні пейзажів природа співіснує з життям людей. Малюнок "*Хата над водою*" 1845 р. привертає увагу вмінням художника засобами лінійної побудови досягти дивовижних ефектів у передачі простору (Руденко, Литвин, 2014, с. 6–7).

Часто Шевченко змальовує у своїх поетичних творах хату-пустку; він зображав різні життєві долі й колізії, що призвели до руйнування родинного гнізда, але в нього, як і повсюдно в українській традиції, образ "холодної хати", "нетопленої хати", "пустої хати" символізує самотність, сімейне горе, "оболонку, позбавлену духу – родини, благополучних сімейних стосунків" (Письменна, 2006).

Живописна довершеність поетичних замальовок сприяє сильнішому емоційному впливу на реципієнта; читач активно сприймає генеровані автором емоційно-сміслові заряди. Завдяки цьому, зокрема, стає виразнішою ідея родинності і зв'язку поколінь, символом якої є *хата* (Тарасова, 2009, с. 182).

Рембрандта та Шевченка єднає схильність до **вибору біблійних сюжетів**, до зображення жебраків-прохачів, сімейних портретів, а особливо автопортретів. "Автопортрети Рембрандта – це, по суті, втілена пензлем розгорнута історія становлення особистості, руху характеру, все вищої духовності портретованого, це історія особистості самого художника, але значною мірою і людської особистості взагалі" (Шахова, 1988, с. 149). Так і в Шевченка. Особливо багато спільного в останніх, "осінніх" автопортретах художників. А що може бути ближчим за спільність у самопізнанні і його творчому самовираженні? Мистецтвознавці констатують, що Рембрандт не дотримувався певного напрямку в творчості, прагнучи до простоти з одночасною демонстрацією безмежного багатства змісту і форми, був універсальним в охопленні життя, вмів заглянути в саму суть людської душі, у нього були постійні теми і він мав схильність до спілкування з людьми низького походження (Яременко, 2009, с. 217).

Звернення Шевченка до **пейзажу** не було випадковим, його тонке відчуття краси природи спостерігається і в його поетичних творах. Його талант пейзажиста розвинувся під час

праці в Археографічній комісії при Київському університеті. За її дорученням Тарас Шевченко подорожує Чернігівською, Київською, Полтавською губерніями, відвідує Поділля та Волинь, де замальовує архітектурні, історичні пам'ятки України, а також красиви. Отримавши від комісії завдання, яке вимагало лише вправності рисунка й окомірної точності масштабу, – змалювати й описати старі споруди, кургани та урочища України, – Шевченко поставив собі за мету створити високомистецькі пейзажі. Майже в кожному малюнку присутнє милування природою, є своя експресія, а не лише фіксація баченого. У цих творах Шевченко частково реалізував одне із завдань, яке повсякчас ставив перед собою: відобразити красу української природи. Він створює переважно невеликі за розміром акварелі, сепії, рисунки олівцем, виконані на окремих аркушах і в альбомах (Руденко, Литвин, 2014, с. 6–7).

Під час навчання в Академії мистецтв Шевченко несподівано навіть для себе починає писати вірші. Про це він згадує так у своєму Щоденнику: *"Я хорошо знал, что живопись – моя будущая профессия, мой насущный хлеб. И вместо того, чтобы изучить глубоко ее таинства, и еще под руководством такого учителя, каков был бессмертный Брюллов, я сочинял стихи, за которые мне никто ни гроша не заплатил и которые наконец лишили меня свободы и которые, несмотря на всемогущее бесчеловечное запрещение, я все-таки втихомолку кропаю. И даже подумываю иногда о тиснении (разумеется, под другим именем) этих плаксивых, тощих детей своих. Право, странное это неугомонное призвание"* (Шевченко, 1970, с. 41).

У повісті "Художник" Т. Шевченко підкреслює важливість мистецтва слова та живопису: *"В истинно художественном произведении есть что-то обаятельное, прекраснее самой природы, – это возвышенная душа художника, это божественное творчество. Зато бывают и в природе такие чудные явления, перед которыми поэт-художник падает ниц и только благодарит творца за сладкие, душу чарующие мгновения"*.

Підсвідоме бажання захистити власний спосіб світомислення підштовхує чутливу душу автора до створення романтичних історичних творів з унікальними пейзажами рідної України (Тарасова, 2008, с. 210).

Таке пробудження в душі українського генія любові до слова пояснює П. Білоус, кажучи, що будь-який літературний твір з'являється у той момент, коли його поява обумовлена певними життєвими і психоемоційними обставинами, в яких перебуває авторське "я". Саме такі обставини стимулюють та підштовхують творчий процес, внаслідок якого на поверхні авторської свідомості виникає й оформлюється вербальний об'єкт (Білоус, 2001, с. 4).

Шевченкові романтичні пейзажі теж виразно "картинні", проте їх живописне начало значно сильніше, ніж у творах попередників. Пов'язано це в першу чергу із вродженим і професійно розвиненим талантом живописця, здатного створити бездоганний за предметним і колористичним наповненням малюнок (Тарасова, 2008, с. 209).

Панорамний пейзаж у поемі "Княжна":

Неначе писанка, село.

Зеленим гаєм поросло.

Цвітуть сади, біліють хати,

А на горі стоять палати,

Неначе диво.

А кругом

Широколистії тополі,

А там і ліс, і ліс, і поле,

І сині гори за Дніпром.

У Шевченка змалювання словом пейзажу є рефлексією, самоаналізом і внутрішнім діалогом. Він формує його, чітко вказуючи місце перебування одних об'єктів щодо інших (поле, узлісся, просіка, за двома курганами – ще декілька могил), форму, колір, розміри (ліс – темний, просіка – звивиста, дуби – суховерхі, величезні, маяк – пірамідальний, кургани великі, могили ж – меншого розміру (Генералюк, 2013, с. 5).

Словесна творчість візуалізує пейзаж і рисунок та укотре підтверджує, що "основний спектр смислових асоціацій у Шевченка справді містився у словесно-іконічній сфері кореспондування мистецтв" (Генералюк, 2013, с. 7). Фундаментальне засвоєння Шевченком візуальних мистецтв сформувало у нього виняткову зорову пам'ять, що підкреслюють дослідники його творчості. Т. Шевченко легко й часто проводить паралелі з європейськими

мистецтвами, називаючи художника, його твір або подає екфразиси самих творів. Це можемо простежувати у його повістях, написаних на засланні. Герої повістей нагадують авторові персонажів картин Гвідо Рені, Рембрандта, Флаксмана, Рафаеля та ін. (Генералюк, 2004, с. 59).

Про візуальне начало Шевченкової поезії багато пише дослідниця екфразису Леся Генералюк. Візуальний код служить камертоном твору і стильовою ознакою його творчості. Вміле дозування зорового ряду в літературних текстах Т. Шевченка демонструє його високий професійний рівень художника: одночасне оперування прийомами образотворчого та словесного мистецтва відбувається практично непомітно для реципієнта (Генералюк, 2004, с. 54).

Неустанні взаємні інспірації мистецтва й літератури у Шевченка відбуваються на різних дискурсивних рівнях. Аспекти взаємодії зумовлює насамперед спільна концептуальна основа двох мистецтв, спільні ідеї, гештальт-образи, що виникають у процесі інтелектуально-естетичного освоєння світу й надалі формуються в образи-концепти. Безумовно, ефектність, нестандартність, а особливо візуальна виразність образів-концептів Шевченка – наслідок одночасного залучення ним різних моделювальних систем. Його вміння оперувати кількома мистецькими мовами зумовили багаторусний нелінійний характер як іконічних, так і словесних текстів (Генералюк, 2013, с. 3).

Тарас Шевченко майстерно використовував своє сприйняття натури художником-академістом у словесній творчості. Він здійснював вибір промовистих фрагментів, що їх за бажання можна "ввести в раму", вживав у описах слова "намальований", "прорисований", намагаючись передати своє бачення пластичної композиції. Також часте використання ним у прозі й епістолярії слова "картина" наводить на думку, що він автоматично фрагментував свої враження з тим, щоби відкласти їх у скриню пам'яті для подальшого використання у творчості малярській чи літературній (Генералюк, 2013, с. 4).

Тарас Шевченко не підлаштовувався під манеру великого ван Рейна, використовував його приклад і досвід, щоб, як він, бути новатором, рухати мистецтво і життя вперед, бути корисним людству (Мельниченко, 2019).

Дискусія і висновки

Художник-поет свідомо й позасвідомо інтерполює в літературну форму схеми, прийоми, формотворчі методи пластичних мистецтв. Природний геній, аналітичний розум, глибока інтуїція, тонке відчуття навколишнього світу дали можливість Т. Шевченкові відчутти дух романтичної епохи і створити образи, де слово трансформується у живопис і, навпаки, – візуальні картини продовжують і доповнюють слово. Т. Шевченко – творець українського графічного портрета, національного краєвиду, митець, який увів нові соціальні теми в українське образотворче мистецтво (Руденко, Литвин, 2014).

Образотворча творчість підготувала народного поета до майстерного володіння словом та вираження своїх переживань і думок вербальними засобами. Шевченко захоплювався Рембрандтом ще з часів навчання в Академії, використовував його творчі прийоми та вправлявся у граверстві саме на його офортах. Цей вплив поширюється і на його подальшу літературну творчість. Шевченковій поезії притаманне рембрандтівське звучання.

Вражаюча й світоглядно-творча спорідненість двох художників. Рембрандт ван Рейн відомий своїм інноваційним використанням світла і тіні; його портрети, автопортрети та ілюстрації до біблійних сцен залишаються знаковими; видатною є здатність передавати людські емоції та глибину характеру у своїх портретах. Рембрандт посів важливе місце у становленні Шевченка як художника, значно вплинув та сформував його естетичні й художні смаки. Як митців їх також об'єднує щира емоційність та любов до людей.

Перспективу дослідження вбачаємо у подальшому вивченні живописної та літературної спадщини Тараса Шевченка, вплив образотворчої освіти на його літературну творчість.

Список використаних джерел

- Білоус, П. (2001). "Досвітні огні" Лесі Українки (Студія одного вірша). *Вісник Житомирського університету імені І. Франка*, 7.
- Генералюк, Л. (2004). Візуальний код Шевченка. *Слово і час*, 3, 52–60.
- Генералюк, Л. (2008). Екфразис у Т. Шевченка і Т. Готье (до проблеми взаємодії мистецтв у творчості Шевченка). *Слово і Час*, 3, 45–54.

Генералюк, Л. (2009). *Пейзаж-гіпотипозис (пластичний пейзаж) у творчості Шевченка. Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство, XX*, 39–46.

Генералюк, Л. (2013). Код образотворчого мистецтва у слові Шевченка: колористика. *Слово і час*, 2, 3–13.

Касьян, В. (1977). *Офорти Т. Г. Шевченка. Шевченківський словник. В двох томах. Т. 2*, с. 74.

Клочко, Д. (2020). Вплив західноєвропейського мистецтва на розвиток української графіки. <https://www.youtube.com/watch?v=u1dyIFZUSUQ>, 25.08.23].

Клочко, Д. (2024). Шевченко: між графікою і живописом. <https://www.kovcheg.ua/uk/analytic/shevchenko-mizh-grafikoyu-i-zhivopisom> online: 02.02.2024].

Мельниченко, В. (2019). Тарас Шевченко: "Полюбуватися справжньою Рембрандтовою картиною...". <http://slovoprosvity.org/2019/10/17/taras-shevchenko-poliubuvatysia-spravzhn>, 25.08.23].

Орлова, Н. І., Буряк, Л. І., & Короленко Б. А. (Упоряд.). (2013). Шевченко – художник. Бібліографічний покажчик (1839–2012) у 2 т. Т. 1. ДП НВЦ "Пріоритети".

Письменна, Ю. (2006) "Хата" як одиниця лексики з різним культурним фоном. *Київська старовина*, 4, 114.

Руденко, Л. А. & Литвин, А. В. (2014) *Образотворча спадщина Тараса Шевченка*, Philosophical and pedagogical views of Shevchenko and modernity SPOLOM, Львів, Україна, с. 18–26.

Тарасова, М. (2008). Романтична історична візія України Тараса Шевченка. *Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки*, 2, 208–216.

Тарасова, М. (2009). Образ хати-пустки у поезії Тараса Шевченка: живописне начало. *Шевченкознавчі студії*, 12, 175–182.

Терещенко, В. (б. д.) Невідомий "український Рембрандт". Живопис Т. Шевченка у світлі світового значення до 190-річчя від Дня народження. Дзеркало тижня. https://zn.ua/ukr/SOCIUM/nevidomiy_ukrayinskiy_rembbrandt_zhivopis_tshevchenk_a_u_svitli_svitovogo_znachennya_do_190-richchya_v.html, 25.08.2023].

Шахова, К. А. (1988). *Великие европейские живописцы XV–XVII вв.*

Шевченко – художник. Бібліографічний покажчик (1839–2012) (2013): у 2 т. /упоряд. : Н. І. Орлова, Л. І. Буряк. Б. А. Короленко. Т. 1. ДП НВЦ "Пріоритети".

Шевченко, Т. (1970) *Твори: У 5 т. Т. 5*. Дніпро.

Яременко, В. (2009). "Камінь, яким знехтували будівничі, став наріжним..." (Мотивування вибору Тарасом Шевченком для виготовлення офорту твору Рембрандта "Притча про виноградаря і ділоробів"). *Шевченкознавчі студії*, 12, 213–221.

References

Bilous, P. (2001). "Dawn Lights" by Lesya Ukrainka (Studio of a Single Verse). *Bulletin of the I. Franko University of Zhytomyr*, 7 [in Ukrainian].

Generaliuk, L. (2004). Shevchenko's Visual Code. *Slovo i Chas*, 3, 52–60 [in Ukrainian].

Generaliuk, L. (2008). Ekphrasis in T. Shevchenko and T. Gautier (on the problem of interaction of arts in Shevchenko's work). *Slovo i Chas*, 3, 45–54 [in Ukrainian].

Generaliiuk, L. (2009). Landscape-hypotyposis (plastic landscape) in Shevchenko's work. *Current Problems of Slavic Philology. Series: Linguistics and Literary Studies*, XX, 39–46 [in Ukrainian].

Generaliiuk, L. (2013). The Code of Fine Arts in Shevchenko's Word: Coloristics. *Slovo i Chas*, 2, 3–13 [in Ukrainian].

Kasyan, V. (1977). *Etchings by T. G. Shevchenko. Shevchenko Dictionary*. In two volumes. T. 2, p. 74. Kyiv [in Ukrainian].

Klochko, D. (2020). *The influence of Western European art on the development of Ukrainian graphics*. <https://www.youtube.com/watch?v=u1dyIFZUSUQ>, 25.08.23] [in Ukrainian].

Klochko, D. (2024). *Shevchenko: between graphics and painting*. <https://www.kovchegh.ua/uk/analytic/shevchenko-mizh-grafikoyu-i-zhivopisom> online: 02.02.2024] [in Ukrainian].

Melnichenko, V. *Taras Shevchenko: "Admiring a real Rembrandt painting..."*. <http://slovoprosvity.org/2019/10/17/taras-shevchenko-poliubuvatysia-spravzh>, 25.08.23] [in Ukrainian].

Pys'menna, Yu. (2006) "Khat" as a unit of vocabulary with a different cultural background. *Kyivska starovyna*, 4, 114 [in Ukrainian].

Rudenko, L. A. & Lytvyn, A. V. (2014) *The pictorial heritage of Taras Shevchenko*. Philosophical and pedagogical views of Shevchenko and modernity SPOLOM, Lviv, Ukraine, p. 18–26 [in Ukrainian].

Shakhova, K. A. (1988). *Great European Painters of the 15th–17th Centuries*. Kyiv [in Ukrainian].

Shevchenko – Artist. Bibliographic Index (1839–2012) (2013): in 2 vols. (compiled by: N. I. Orlova, L. I. Buryak. B. A. Korolenko). T. 1. R. : DP NVC "Priority" [in Ukrainian].

Shevchenko, T. (1970) Works: In 5 vols. T. 5. Dnipro. [in Ukrainian].

Tarasova, M. (2008). Taras Shevchenko's Romantic Historical Vision of Ukraine. Bulletin of the Zaporizhia National University: *Philological Sciences*, 2, 208–216 [in Ukrainian].

Tarasova, M. (2009). The image of a hut-abandonment in Taras Shevchenko's poems: a pictorial beginning. *Shevchenko Studies*, 12, 175–182 [in Ukrainian].

Tereshchenko, V. The Unknown "Ukrainian Rembrandt". T. Shevchenko's Painting in the Light of World Significance to the 190th Anniversary of His Birth. *Mirror of the Week*. https://zn.ua/ukr/SOCIUM/nevidomiy_ukrayinskiy_rembbrandt_zhivopis_tshevchenka_u_svitli_svitovogo_znachennya_do_190-richchya_v.html, 08/25/2023] [in Ukrainian].

Yaremenko, V. (2009). "The stone that the builders neglected became the cornerstone..." (Motivation of Taras Shevchenko's choice to produce an etching of Rembrandt's "The Parable of the Vintner and the Laborers"). *Shevchenko Studies*, 12, 213–221 [in Ukrainian].

Отримано редакцією збірника / Received: 04.03.24

Прорецензовано / Revised: 19.09.24

Схвалено до друку / Accepted: 15.10.24

REMBRANDT VAN RIJN IN THE ARTISTIC PICTURE OF THE WORLD BY T. SHEVCHENKO

Background. *In this study, we trace the influence of the Dutch artist Rembrandt van Rijn on the formation of the artistic picture of the World T. Shevchenko.*

Methods. *The tasks of the comparative historical method are confirmed in the epistolary heritage and sketches about the influence of the Dutch artist on the formation of Shevchenko's artistic taste and borrowing of singing artistic techniques.*

Results. *While studying at the Academy of Fine Arts, T. Shevchenko intuitively chooses a teacher-Rembrandt van Rijn. In it, he imitates the transmission of light and shadow, chooses similar subjects, and most of all learns from a Dutch artist the art of creating etchings. We find similarities in the sketch of trees and houses drawn by both artists, where the house is an extension of the natural space.*

Conclusions. *In this study, using the example of T. Shevchenko's epistolary and visual heritage and Rembrandt's drawings and etchings, joint drawings in the artistic picture of the world of both creators are revealed, which are manifested in the conceptual similarity of sketches, self-portraits, subjects, etc. The study shows the importance of the Dutch artist in the development of Shevchenko as an artist and poet, reveals the importance of Fine Art, which became a guide for Shevchenko to the world of literature. T. Shevchenko transferred the methods of artistic art known to him to literature, introduced new social themes into Ukrainian creative art, like Rembrandt. Visual creativity has prepared folk singing for masterful command of the word and expression of their experiences and thoughts by verbal means. Shevchenko's passion for Rembrandt since his studies at the Academy, the use of his creative techniques and preliminary preparation for creating engravings based on his etchings. This influence extends to his further literary work. Shevchenko's poetry is characterized by The Rembrandt sound of poetry. Rembrandt and Shevchenko are also united by respect for ordinary people, whom atypical artists pay attention to and portray in their works. There is also a commonality in the self-portraits that artists create at different stages of their lives.*

Keywords: *artistic picture of the world, ekphrasis, interaction of arts, literature, painting.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.